

печене земље са дебљим дном и конусним доњим делом трбуха, доброг печења и фактуре, са траговима гарежи са унутрашње (а делом и спољашње), стране посуде. Својим стилским и техно-морфолошким карактеристикама овај керамички фрагмент индицира на време старијег гвозденог доба, чиме се локалитет „Црквине – Марковића грмови“ у мали (засеоку) Гуњачани, у селу Свилеува, може класификовати као вишеслојно налазиште: праисторијско и нововековно. За више детаља о локалитету „Црквине – Марковића грмови“ видети стране 110-111 ове студије.

Старији (праисторијски) културни слој на овом локалитету припадао би периоду старијег гвозденог доба из времена, пре, око 800 година пре Христа, док би млађи културни слој припадао нововековном периоду из времена средине XVIII века.¹⁰⁶

Географске координате локалитета „Црквине – Марковића грмови II“ у мали Гуњачани, у селу Свилеува су: $\varphi = 44^{\circ} 30' 18.29''$; $\lambda = 19^{\circ} 50' 32.77''$; $I = 136$ м.;

Свилеува – 7. Чанд

У северозападном делу села Свилеува, са леве стране асфалтног пута Коцељева-Баталаге, код кућа које припадају фамилији Јовановић, јасно су уочљива два велика тумула пречника 20 метара и висине око 10 метара.

На једном од њих, на којем се данас налази породично имање (кућа) Мише Јовановића, током рекогносцирања које спроводи Завичајни музеј Коцељева, откривене су две поломљене, ретуширане кремене алатке, затим, два зуба (кљове) дивље свиње и један фрагмент грубе (праисторијске) керамике која својим техно-морфолошким карактеристикама јасно индицира на период металних доба. Наведени налази чувају се у Завичајном музеју у Коцељеви.

Западно од ова два тумула, али, на око 200 метара, налазе се три брежуљка који неодољиво подсећају на мегалитске тумуле. На највишем од њих пронађена је 1916. године остава римског посребљеног бакарног новца која је садржавала око од 22000 антонинијана.¹⁰⁷

Највероватније је да се на овом локалитету ради о каснохалштатском (крај халштата Б), или, раногвозденог периода, (почетак халштата Ц), тумулу кнежевског типа из времена пре, око, 600/500 година пре Христа.

Географске координате локалитета „Чанд“ у селу Свилеува су: $\varphi = 44^{\circ} 30' 37.89''$; $\lambda = 19^{\circ} 49' 54.65''$; $I = 139$ м.

Слика 27. Налази са локалитета „Чанд“ у селу Свилеува

¹⁰⁶ Д. Мркобрад и З. А. Живановић, *Црквине у Свилеуви – резултати прелиминарних историјско-археолошких истраживања*, У: *Сабор Поп Лука Лазаревић, бр. 1*, Коцељева, 2004., с. 187, пасус 5.

¹⁰⁷ З. А. Живановић, *Посавотамнавски срез*, Коцељева-Владимирци, 2007., с. 32; М. Павловић, З. А. Живановић, *Храм св. архиђакона Стефану Свилеуви*, Коцељева, 2008., с. 41; З. А. Живановић, *Публиковани археолошки локалитети општине Коцељева – део први, праисторија, Museum 9*, Шабац, 2008., с. 74; и: З. А. Живановић, *Трагови прошлости I*, Коцељева, 2010., с. 60-61.

Свилеува – 4. Чанд у Јовановићима

Приликом орања своје њиве 1916. године Марко Јовановић, земљорадник из Свилеуве, открио је керамичку посуду у којој се налазила велика количина римског новца. Непосредно по открићу ове велике оставе један део новца је растурен. Преостали сачувани део откупио је Народни музеј у Београду 1928. године од Панте Алексића из Шабачке Власенице. У извештају о раду Народног музеја у Београду за 1928. годину стоји да је откупљено око 14.000 комада новца из оставе у Свилеуви у којој је било око 20.000 комада новца римских царева од Гордијана III до Карина и да је заступљен укупно 21 члан римске владајуће куће.

Данас остатак новца из Свилеуве који се чува у Народном музеју у Београду броји 10.114 антонинијана и један денар и обухвата новце владара и чланова владарских кућа од времена цара Валеријана до Кара. Недостаје новац од времена владавине цара Гордијана III до Валеријана.

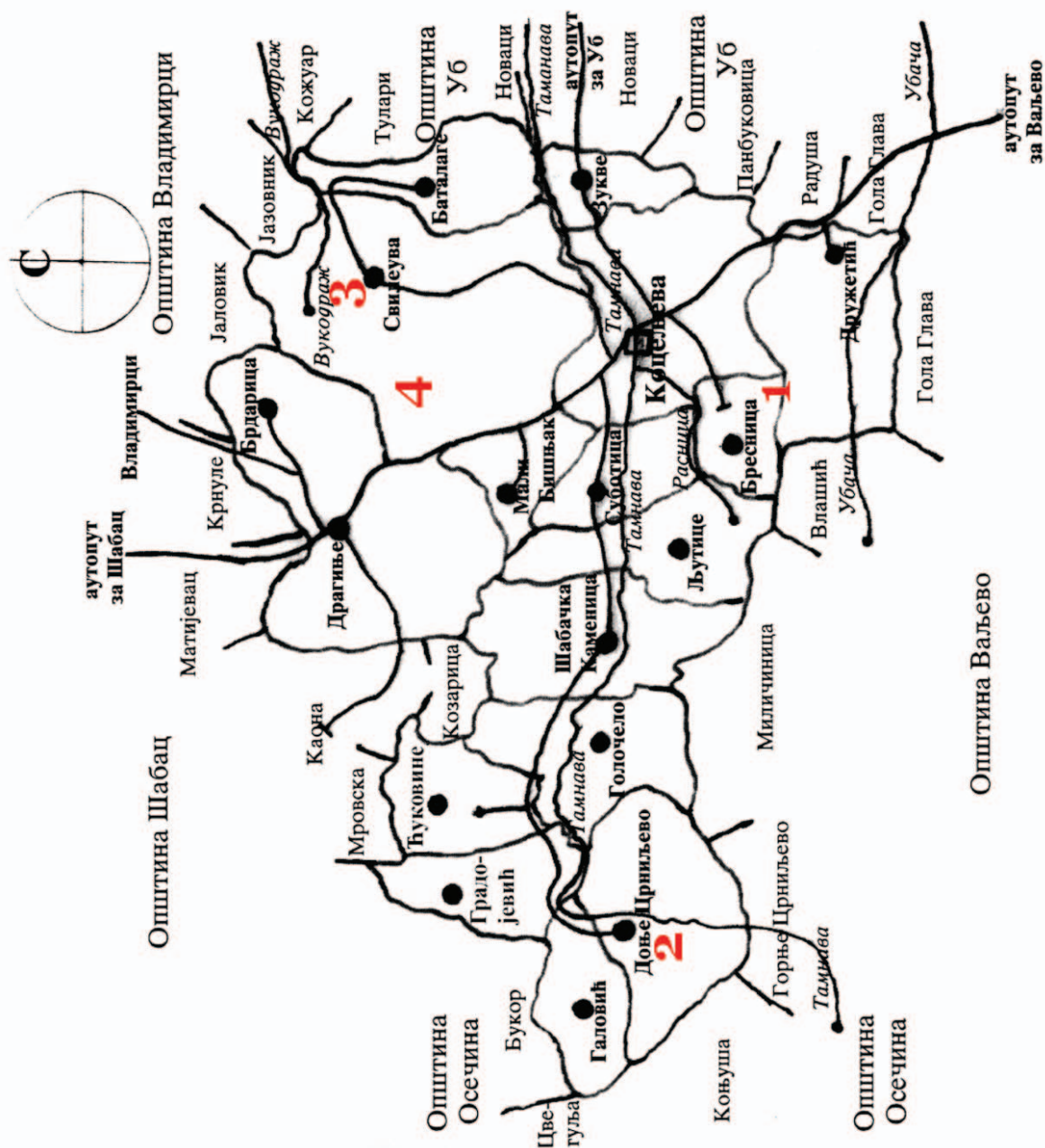
Године 1978., Милан Јовановић (рођак Марка Јовановића који је открио оставу), поклонио је Народном музеју у Шапцу још 452 комада новца који је припадао остави, а који је остао код њега у наследство. Сада број новчића из оставе у Свилеуви који се чува у Народном музеју у Београду и Народном музеју у Шапцу броји, укупно, 10.566 антонинијана и један денар. По владарским лицима, сачувани део оставе изгледа овако: Требонијан Гал; Валеријан; Галијен и Салонина из периода заједничке владавине са Валеријаном; Валеријан II; Салонин; Галијен; Салонина; Клаудије Готски; Квинтил; Лурелијан; Северина; Тацит; Флоријан; Проб; Кар; и Карин. Овоме треба додати да остава садржи и већи број примерака појединих царева чије варијанте нису нотиране у нумизматичкој литератури.

Време најмлађих новчића у остави одређује време њеног покопавања, а то су, у овом случају, новчићи царева Кара и Карина који се датирају у време од половине октобра до краја новембра 282. године после Христа. Из историјских извора поуздано је утврђено да је то време када су, на самом почетку 283. године, у Панонију упали Сармати и опустошили је. Њихову даљу инвазију у дубину царства зауставио је цар Кар почетком 283. године, па је време покопавања оставе у Свилеуви везано за фебруар или месец март 283. године.

У непосредној близини места налаза оставе из Свилеуве (на локалитету „Кусање“), констатовани су остаци мањег, пожаром уништеног, римског насеља, где се, судећи по очуваним темељима, истицао један већи грађевински објекат. Похрањена остава новца у његовој непосредној близини објашњава разарање овог објекта које би се могло везати за продор Сармата у ове крајеве.¹³⁸

¹³⁸ О налазу велике оставе новца, стручну јавност први је известио Ј. Петровић, *Годишњак СКА, XXXVII*, Београд, 1927-28., с. 233, да би пар година касније поново оставио податке вредне за сагледавање околности налаза: Ј. Петровић, *Старинар, III, С. V*, Београд, 1928-1930., с. 88. Међутим, у стручној литератури податке везане за прецизно утврђен број пронађених новчића у остави (око 20.000 комада), као и тачан број који је откупио Народни музеј у Београду (око 14.000 комада), егзактне податке први су дали: М. Гарашанин, Д. Гарашанин, *Археолошка налазишта у Србији*, Просвета, Београд, 1951., с. 195. Они су констатовали да пронађена остава обухвата новац царева од Гордијана III до Карина, и да у потпуности припада времену III века после Христа. Међутим, први је место налаза обишао археолог М. Грбић и о томе оставио кратку белешку. Видети: М. Грбић, *Споменици I*, Београд, 1953., с.13-23. Ову оставу поменуо је и: М. Васиљевић, *Топографија археолошких налазишта и споменика у Подрињу*, 1967., с. 143, а само место налаза из надлежног шабачког музеја први је обишао археолог Миливоје Васиљевић. Видети: М. Vasiljević, *Arheološka nalazišta i spomenici S.O. Koceljeva, Šabac*, 1973., с. 4. Међутим, прву историјску интерпретацију разлога покопавања оставе дао је археолог Александар Јовановић. Видети: А. Јовановић, *Налази из римског периода у ваљевском крају*, У: *Истраживања II – Саопштења са 6. скупа археолога Србије*, Народни музеј Ваљево, Српско археолошко друштво и Истраживачка станица Петница, Ваљево, 1985., с. 64. Међутим, прелиминарне резултате прве стручне анализе оставе из Свилеуве дао је нумизматичар Никола Црнобрња из Музеја града Београда коме је Народни музеј Београд поверио део сачуваног дела откупљене оставе из Свилеуве на стручну експертизу. Видети: Н. Црнобрња, *Остава антонинијана из Свилеуве – време и узрок покопавања*, *Гласник САД, бр. 2*, Српско археолошко друштво, Београд, 1985., с. 141-144. Исту проблематику разматрао је и археолог Милоје Васић: М. Васић, *Мачва и Подриње у римско доба*, *Гласник САД, бр. 2*, Српско археолошко друштво, Београд, 1985., с. 124-140. О овој остави оставио је кратку белешку и: М. Филиповић, *Општина Коцељева*, Београд, 1995., с. 63. За потребе часописа *Museum* кога издаје Народни музеј у Шапцу, нумизматичар Никола Црнобрња дао је кратак

Географске координате локалитета „Чанд у Јовановићима“ у селу Свилеува су:
Северна географска ширина (латитуда): $\Phi = 44^{\circ} 32' 10.93''$;
Источна географска дужина (лонгитуда): $\lambda = 19^{\circ} 50' 05.68''$;
Надморска висина (левел): $I = 180$ м

Скица 14. Административна скица општине Ковељева са уцртаним античким локалитетима на којима су пронађене оставе римског новца:

1. Римска шанчина на Белим орницама у селу Бресница; 2. Чардачине у селу Доње црниљево; 3. Чанд у Јовановићима у селу Свилеува; и 4. Ратковац II у селу Свилеува.

осврт и на оставу антонинијана из Свилеуве. Видети: Н. Црнобрња, *Три оставе римског новца из региона Тамнаве (Свилеува, Тулари, Владимирци)*, *Museum*, бр. 5, Шабац, 2005., с. 35-44, али је најпотпуније податке дао у чланку објављеном у Гласнику села Свилеува. Видети: Н. Црнобрња, *Остава римског новца владара III века из Свилеуве као траг силовитог варварског упада у област провинције Доње Паноније почетком 283. године*, У: *Годишњак села Свилеуве*, бр. 3, Друштво за изучавање историје села Свилеуве, Свилеува, 2005., с. 175-180. Историјски контекст налаза ове оставе Н. Црнобрња покушао је још једном да осветли детаљније: Н. А. Црнобрња, *Документарна грађа о налазу велике оставе римског новца царава трећег века откривене у селу Свилеува*, У: *Зборник Народног музеја у Београду XVIII-1*, Народни музеј Београд, Београд, 2005., с. 553-580. Ову оставу помиње и: З. А. Живановић, *Посавотамнавски срез, Коцељева-Владимирци*, 2007., с. 35; М. Павловић и З. А. Живановић, *Храм св. Стефана у Свилеуви, Коцељева*, 2008., с. 43; и: З. А. Живановић, *Публиковани археолошки локалитети општине Коцељева – део други - антика*, *Museum 10*, Шабац, 2009, с. 50-52; и: З. А. Живановић, *Трагови прошлости I*, Коцељева, 2010., с. 88-91.